

הדרך היומי בבלי: מסכת בבא בתרא דף קמ"ז
הדרך היומי בהלכה: סימן רל"ב אמצע סעיף ב' וי"א' עד סימן רל"ג
המוסר היומי: שם עולם פרק פרק כ' עד 'ובאמת בעוונותינו הרבים'

לוח
לימוד
יומי

מהי הדרך הנכונה ללימוד ההלכה האם דווקא לפי הסדר או שעדיף להתמקד במה שנוגע יותר למעשה?

ערוך בחרו לסדר כך את ההלכות היא לא מקרית, הלימוד בסדר הזה הוא הלימוד הנכון והיעיל יותר.

"יתירה מזאת, הניסיון מראה שלימוד יסודי כסדר הוא יותר מעשי מלימוד של סימנים פרטניים, כי מי שלומד רק סימן כזה או אחר, כשתגיע לפניו שאלה כיצד לנהוג למעשה הוא לא יזכור את מה שהוא למד. על אחת כמה וכמה כשהלימוד הוא רק מתוך ליקוטי וקיצורי הלכות. אבל מי שלומד כסדר, ואחר כך מגיע לקיצורים הוא יזכור היטב את ההלכה, כי הוא מבין את הקיצורים טוב יותר, הוא יודע למה הם פסקו האחרונים כך וכך, ואם הוא יודע למה הם פסקו כך, הוא גם יזכור מה הם פסקו כשזה יגיע למעשה".

לרגל תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת הדרך היומי בהלכה הגאון רבי אהרן מרדכי גרין מחבר הספר 'ליקוט הליכות ועניינים הנוגעים למעשה', ומגיד שיעור ב' דף היומי בהלכה' - בשיחה על איך לומדים הלכות שבת והסגולה לזכירה

האם הדרך הנכונה היא אכן ללמוד את ההלכה כסדר, מתחילת חלק ג' של המשנה ברורה ועד סופו, או שאולי עדיף לדלג על הסימנים הפחות מעשיים כמו הסימנים הראשונים של חלק ג', שרובם אינם נוגעים למעשה עבור רוב האנשים בזמנינו?

"ללימוד כסדר יש חשיבות עצומה, ורק מי שהתנסה בזה יודע להעריך אותה. הרי כדי שהדברים ייקלטו ויישארו בזיכרון צריך לרדת לשורש הדברים, ומי שלומד רק סימנים שנראים לו מעשיים יותר, חסר לו הרבה בשורש של הדברים. הסיבה שהטור והשולחן

באיזה מקרה חייבים להפסיק סעודה באמצעה ולהתפלל מנחה?

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל אסרו עיסוקים מסוימים בסמוך לזמן תפילת מנחה, ובתקציר לאתמול הובאו ארבע דעות, שכולן נפסקות להלכה במידה כזו או אחרת. ואם כבר התחיל את אחד מעיסוקים אלו: לדעה א' וב' - אם התחיל לאחר הזמן הסמוך לזמן 'מנחה קטנה' - צריך להפסיק בהגיע זמן מנחה קטנה, אשר לדעת רוב הפוסקים הוא עיקר זמן תפילת מנחה, והטעם שצריך להפסיק מיד בתחילת הזמן, הוא משום שתפילת מנחה היא כנגד תמיד של בין הערבים, ובדרך כלל ההקרבה היתה בתחילת זמן מנחה קטנה), ואם התחיל קודם לכן, רשאי להמשיך. ברם, אם משער שהעיסוק יימשך עד לסוף היום, ולא יישאר זמן להתפלל את כל התפילה מבעוד יום - אף אם התחיל בעיסוק לפני חצות, שהוא זמן בו לכל הדעות מותר להתחיל בכל עיסוק שהוא, עליו להפסיק מיד כשנזכר שהגיע זמן מנחה, ולהתפלל. [שו"ע ב, עם משנ"ב, שעה"צ, וביה"ל; וביאורים ומוספים דרשן]

בסעודה המתחילה לקראת צהריים ומסתיימת לאחר השקיעה - מתי יתפללו מנחה?

בהמשך להאמור, לדעה ג' - אינו צריך להפסיק את עיסוקו אלא בכדי שישאר זמן להתפלל מבעוד יום. ולדעה ד' - אם מדובר בעיסוק מהסוג הגדול (ראה תקציר לאתמול), דינו ככל האמור לעיל לדעה א' וב'; אך אם מדובר בעיסוק מהסוג הקטן (ראה שם), אף אם התחיל לאחר שהגיע זמן מנחה, אינו צריך להפסיק אלא בכדי שישאר זמן לתפילה מבעוד יום. וכן מנהג בני אשכנז במקום בו ה'שמש' קורא להתאסף לתפילת מנחה (ראה שם). אולם, אף למנהג זה, בסעודה גדולה, שיש בה חשש לשכרות - אף אם הסעודה החלה לפני חצות, שהוא זמן בו מותר לכל הדעות להתחיל בסעודה - אם משער שהיא תמשך עד לסוף היום, יפסיק בהגיע זמן מנחה קטנה, ויתפלל; ויש אומרים שאינו צריך להפסיק אלא בכדי שישאר זמן לתפילה מבעוד יום, ויתכן שניתן להקל. [שו"ע ב, עם משנ"ב, שעה"צ, וביה"ל; וביאורים ומוספים דרשן]

אילו מאכלים ומשקאות נכללים באיסור הסעודה לפני תפילת מנחה?

כאמור, אחד העיסוקים האסורים לפני תפילת מנחה, הוא - אכילת סעודה. הסעודה האסורה היא - אכילת פת, עוגה וכל מאפה הנחשב ל'פת הבאה בכיסנין' (ראה שו"ע קסח, ז), בכמות של יותר מ'כביצה' - ובמידות זמננו: יותר מ-45-100 סמ"ק, לשיטות השונות - ואף אם אוכלם בדרך עראי; וכן אכילת תבשיל העשוי מאחד מחמשת מיני דגן בצורה של 'קביעות' לאכילה, בכמות הנ"ל. אבל פת ועוגה בכמות של 'כביצה' ופחות, או תבשיל דגן שלא בדרך של 'קביעות' לאכילה, וכן פירות ומאכלים אחרים שאינם דגן, בכל כמות שהיא - מותר לאוכלם אף לאחר שהגיע זמן 'מנחה קטנה'. ויין ומשקאות חריפים, אסור לשתות מהם כמות של יותר מ'כביצה', מחשש שמא ישתכר ולא יתפלל; אבל משקה שאינו משכר מותר לשתות בכל כמות שהיא. [שו"ע ג, ומשנ"ב לד וילה; ביאורים ומוספים דרשן, 44 ו-46; וראה שם, 43; וראה משנ"ב ל, לענין חשש שכרות]

אתמול למדנו

- לדעת השולחן ערוך אסורים כל העיסוקים הנזכרים בגמרא, על שני סוגיהם, סמוך לזמן 'מנחה גדולה'. ומנהג בני אשכנז להחמיר רק בעיסוק מהסוג הגדול בסמוך לזמן 'מנחה קטנה', במקום בו ה'שמש' קורא להתאסף לתפילת מנחה לבית הכנסת. וישנם דברים הדומים לקריאת השמש, כגון העמדת 'שומר', שיזכיר להתפלל מנחה, או הצפירה לפני כניסת השבת.
- יש אומרים שכל עיסוק שעשוי לגרום לשכחת התפילה מחמת הימשכותו - אסור בסמוך לזמן תפילת מנחה; ויש אסורים עיסוק בכל מלאכה שהיא. ובשעת הצורך ניתן להקל.

מחר נלמד

- מדוע נוהגים רבים להתפלל 'מנחה גדולה' לכתחילה?
- מי שהתפלל מנחה מיד לאחר חצות היום - האם יצא ידי חובה?
- מהי שעה 'זמנית' וכיצד מחשבים אותה?